

Raske aeg tööturul paneb töövaidluskomisjonid maksimaalselt pingutama

Berit Nuka
teavituse spetsialist

Oma murega töövaidluskomisjoni pöörduva inimese esmaseks küsimuseks on, millal tema probleem lahenduse leiab. Pahatihti võivad pikad järjekorrad panna nii mõnegi abiotsija nõrdima. Küll aga tasuks seejuures uskuda, et töövaidluskomisjonide töötajad annavad endast parima, et kõik saaks otsuse kätte nii kiiresti kui vähegi võimalik.

Kõige suurema koormuse alla ägavad Tallinna töövaidluskomisjonid, mida alates aprilli keskpaigast on pealinnas neli. Eestis on töövaidluskomisjone kokku üksteist.

Tööinspektsiooni Põhja inspektsiooni töövaidluskomisjoni juhataja Raili Karjane ei näe esialgu olulist leevendust ka kevadel avatud uuest töövaidluskomisjonist, sest juba enne selle loomist ulatusid järjekorrad sügisesse ja tema enda tööpäevad varahommikust õhtusse. „Igal hommikul olen juba poole kaheksast tööl ja nii õhtuni välja - ikka kuueni, poole seitsmeni. Kauem ei saa olla, sest muidu ei jõuaks lihtsalt, aga tavalise tööajaga hakkama ka ei saa,“ ohkab Karjane istungipäeva hommikul oma tavalist päevakava tutvustades.

Igal nädalal peetakse kaks istungipäeva, mis on hommikust õhtuni tihedalt täis planeeritud. Ülejäänud aja võtab otsuste vormistamine, loengud ning muu asjaajamine. „Eks me teeme nii kiiresti, nagu võimalik. Tööd on palju ja praktiliselt järg ära ei kaogi. Sellist hetke, et istun maha ja loen seadusi, lihtsalt ei ole. Kui juba e-posti lugema hakkab, tekib tunne, et kulutan asjatult aega,“ on Karjasel iga hetk arvel. Kohati tähendab kiirustamine sedagi, et aega püütakse kokku hoida paberimajandusega tegelemise

arvelt. Et kasvõi avalduste registreerimisega läheb kohati kuni nädal, siis sisestatakse neid Karjase sõnul vahel mitte päris kõiki eeskirju järgides: „Registreerime lihtsalt avalduse, ei märgi isegi istungi aega. Tähtis on ikkagi, et jõuaks ära lahendada töövaidluse, ülejäänud on sisemine asi. Esmane on ikkagi väline väljund, et peetaks istungeid ja inimesed saaksid otsused kätte.“

Nõuded näitavad seisu tööelus

Töövaidluskomisjoni igapäevatöö annab läbilõike olukorrast Eesti töömaastikul. Nii polegi ootamatu, et lõviosa komisjonile esitatavaid nõudeid on seotud palga, puhkusetasude või koondamistasude saamata jäämisega ning teise suure grupi vaidlustest moodustavad konfliktid vallandamiste õiguspärasuse üle. Seda, et majanduses on keerulised ajad, näitab avalduste hulga kiire kasv sel aastal. Raili Karjasega koos töötav töövaidluskomisjoni sekretär Tiina Troska toob markantse näite – käesoleval aastal tuli vähem kui nelja kuuga sisse sama palju avaldusi, kui oli 2007. aasta avaldusi kokku.

Kõnekas on seegi, et kuigi töövaidluskomisjoni pöörduvaid tööandjaid on alati olnud vaid üksikuid, siis nüüdseks on pea kadunud paari aasta tagune probleem, kus tööandjad nõudsid kahjutasu

Raili Karjase tööpäevad kestavad varahommikust õhtutundideni.

Foto: Berit Nuka

töötaja omavolilise lahkumise eest. „Seesuguseid avaldusi oli eriti palju 2007. aastal, kui oli suur töötajate puudus ja mindi lihtsalt sõnagi lausumata sinna, kus maksti rohkem. Nüüd töötajad enam nii kergekäeliselt ära ei lähe,“ räägib Karjane.

Üleliia kergekäeliselt ja kiirustades ei soovita Raili Karjane ega Tiina Troska ka töövaidluskomisjoni pöörduda. Ühelt poolt tähendab oma nõude korralik läbimõtlemine, põhjendamine ja vormistamine, et suureneb tõenäosus saada positiivset

vaidlustes saab kord õiguse töötaja, kord tööandja.

Üheksa korda mõõda, üks kord lõika

Peamine on avaldust ette valmistades meeles pidada, et nõue ja taotletavad summad peavad olema välja kirjutatud, enda ja tööandja andmed korrektselt olemas ning nõue põhjendatud. „Kõige rohkem on probleeme neil, kelle leping on kestnud kaks-kolm nädalat. Siis pole neil ei kirjalikku lepingut ega mingeid

Et otsus õiglase saaks, kuuluvad töövaidluskomisjoni lisaks istungi juhatajale veel tööandjate ja ametiühingute esindaja.

Foto: Berit Nuka

lahendit. Teisalt toob kohati liigne tormakus kaasa vaid asjatut tööd ja ajakulu töövaidluskomisjoni töötajatele ning jätab mõne teise abiotsija pikemalt oma lahendit ootama. „Vahel kiirustatakse avaldusega. Esitatakse avaldus ja kui me seda pikalt menetleme, siis mõni tuleb kuu aja – aga mõni ka kahe päeva – pärast ja ütleb, et tööandja täitis nõude ja enam ta ei tahagi avaldust esitada,“ ütleb Troska. Karjasele teeb pigem meelehäarmi see, kui menetleda tuleb asju, mis ei saagi lahenduseni jõuda: „Esineb ikka avaldusi, millega pole midagi teha. Nõuded pole korralikult vormistatud või ei nõutagi midagi. Samuti on inimesi, kes ajavad oma jonni, ilma selle mõistlikkust hindamata. Aga meie peame sellega ikkagi tegelema.“

Mis puutub palganõuetesse, siis Troska kinnitusel on need siiski suures enamuses kaebajale soodsalt lahendatavad. Kõige keerulisemad on töölepingu lõpetamist puudutavad küsimused ja neis

kokkuleppeid,“ räägib Karjane. „Siis tuleb nõudeid mitu lehekülge, aga katsu sa neid tõestada. Fantaasiat inimestel jätkub, eriti juristidel.“

Probleem, mis teda ärritab, on aga vana töölepinguseaduse paragrahvi 82 kurjasti kasutamine. Vastav seadusepunkt kehtib siis, kui tööleping lõpetatakse tööandja poolse rikkumise tõttu ja see annab töötajale õiguse saada töölt lahkudes hüvitist ning hiljem ka töötuskindlustushüvitist. Karjane näeb sageli avaldusi, kus on kirjas, et leping lõpetati paragrahvi 82 alusel, kuid töötaja ei oska endisele tööandjale esitada ühtegi pretensiooni ja vahel isegi lisab, et lahku mindi poolte kokkuleppel. „See on puhtalt töötukassa petmine,“ sõnastab Karjane silmnähtavalt kahtlase kombinatsiooni töölepingu lõpetamise asjaoludest.

Kohati esineb ka juhtumeid, mis on küll korralikult vormistatud ja piisavalt põhjendatud, kuid otsust ette lugedes peab Raili Karjane ikkagi inimesele ütlema, et

saamata jäänud raha ei näe ta ilmselt iialgi. Üks seesugune näide rullus lahti ka külastatud istungipäeval – ettevõtte jättis töötajale seadusevastaselt maksmata koondamishüvitise, kuid et tegu on Lätis registreeritud firmaga, siis puudub sel igasugune kohustus Eesti töövaidluskomisjoni otsust täita. „Meie otsust ei saa täitmisele pöörata Lätis, sest firmal pole siin esindust, pole filiaali. Aga ma ei saa ka inimesele öelda, et ära tule siia, vaid mine hoopis Läti kohtusse,“ laiutab Karjane käsi.

Paljudel puhkudel ei tähenda töövaidluskomisjoni positiivne otsus, et inimene saaks nõutud summad kiiresti kätte. „Kohati on teada, et teeme tühja tööd. Me võime ju teha otsuse rahad välja maksta, aga ega inimene neid selle pärast veel kätte ei saa. Suur osa firmasid, eriti praegu, ei jäta ju maksmata selle pärast, et nad ei taha maksta, vaid ikka selle pärast, et nad ei suuda. Ja meie otsus seda ei muuda,“ lepib Karjane paratamatusega.